

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ความนำ

"...ในบ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดีไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมดการทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้..."

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพันกับการเลือกตั้งเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการเมืองการปกครองประชาธิปไตยซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญนั่นคือ "การเลือกตั้ง" ไม่ว่าโดยเนื้อแท้แล้วการปกครองประชาธิปไตยในสังคมโลกจะมีความแตกต่างกันมากสักเพียงใด ผู้ปกครองประเทศประชาธิปไตยจำเป็นต้องทำให้ประชาชนภายในประเทศนั้นมีความรู้ความเข้าใจของกระบวนการการเลือกตั้งให้มาก ประการสำคัญคือ ต้องให้ประชาชนมีจิตสำนึกทางการเมือง (political consciousness) นั้น หมายความว่า ความสำคัญของการเลือกตั้งเป็นประเด็นที่สำคัญ ประเด็นหนึ่งที่จะต้องนำมาพิจารณากับการพัฒนาประชาธิปไตยแบบยั่งยืน (sustainable development democracy) และการสร้างประชาธิปไตย (democratization)

ความสำคัญของการเลือกตั้งไม่ได้หมายความจำกัดอยู่เฉพาะแต่การที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิของตนหย่อนบัตรลงคะแนนเพื่อเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรหรือผู้บริหารในตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดเท่านั้น (สมบัติ จันทรวงศ์, 2536 : 21) การเลือกตั้งไม่อาจเป็นเพียงแค่ว่าเพียงให้ความชอบธรรมแก่รูปแบบการปกครอง หรือแก่ตัวผู้ปกครองการเลือกตั้งไม่ได้เป็นแค่กระบวนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือการควบคุมให้ตัวแทนของประชาชนต้องขึ้นอยู่กับประชาชนหรือเป็นการสืบทอดอำนาจของผู้มีตำแหน่งทางการเมืองโดยสันติวิธีเท่านั้น

หากแต่การเลือกตั้งยังเป็นการสื่อสารติดต่อกันระหว่างผู้ปกครอง และผู้อยู่ใต้ปกครอง เป็นกระบวนการการกล่อมเกลางานการเมืองที่สำคัญ (socialization) เป็นโอกาสที่องค์กรทางการเมืองต่าง ๆ จะได้เข้าไปสัมผัสและปลุกเร้าประชาชนให้ใช้สิทธิที่จะเลือกทางออกให้แก่สังคมหรือไม่ใช้สิทธิดังกล่าวในความหมายที่แท้จริงก็ได้ เช่นกัน (สมบัติ จันทรวงศ์, 2536: 22)

ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งที่โหนหรือรูปแบบใด จุดร่วมที่สำคัญของการเลือกตั้งได้แก่การระดมมติมหาชน เพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง ดังนั้น การเลือกตั้งจึงสมควรเป็นการแสดงเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ และโดยสมัครใจของประชาชนที่ประสงค์จะมอบอำนาจให้แก่ผู้ที่เขาต้องการให้ไปทำหน้าที่ดังกล่าวและด้วยเหตุนี้ ผลของการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้นจะสามารถกำหนดได้ทันทีว่า ใครหรือคนกลุ่มใดจะได้เป็นผู้ปกครอง "ประเด็นหลักหรือหัวใจสำคัญของการเลือกตั้งจึงมักจะอยู่ที่ว่า ใครเลือกใคร เมื่อไรและอย่างไร" (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526: 4)

การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนที่ชัดเจนที่สุดจึงเป็นเครื่องวัดการพัฒนาการเมืองที่สำคัญ แต่สิ่งที่น่ากลัวกับการเลือกตั้งนั้นคือการที่การเลือกตั้งมีลักษณะที่ไม่บริสุทธิ์เป็นกิจกรรมที่มีหลายสิ่งแอบแฝงซ่อนเร้นเป็นกระบวนการหรือเครื่องมือที่ให้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง จึงทำให้กระทบต่อการปกครองประชาธิปไตยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำหรับประเทศไทยนั้นการเลือกตั้งนั้นคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าในช่วงระยะเวลากว่าทศวรรษที่ผ่านมาการเลือกตั้งที่มีติดต่อกันถึง 8 ครั้ง คือ การเลือกตั้งเมื่อปี 2518, 2522, 2526, 2529, 2531, 2535 และ 2538 นอกจากจะมีผลทำให้ภาพลักษณ์ของการเมืองเปลี่ยนจากกลุ่มอำนาจเดิม คือ กลุ่มข้าราชการ (ทหาร) มาเป็นอำนาจทางการเมืองของกลุ่มนักธุรกิจมากขึ้นในขณะเดียวกันการพัฒนาประชาธิปไตยยังคงไม่แปรเปลี่ยนไปมากนักคือ อำนาจทางการเมืองไม่ใช่ของประชาชนที่แท้จริง พรรคการเมืองของเรายังไม่ใช่พรรคที่เป็นพรรคของประชาชน (mass party) ปัญหาของการเลือกตั้งจึงเกิดขึ้นอยู่ทุกสมัยการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการที่มีการแข่งขัน (competition) ในระดับที่สูงในขณะเดียวกันการควบคุมการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือประชาชน และแม้กระทั่งกฎหมาย มีอาจทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม ตามครรลองระบอบประชาธิปไตยได้เราจึงมักพบพฤติกรรมเลือกตั้งที่เรียกว่า "การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลงคะแนน" ให้เห็นอยู่เสมอทุกสมัยการเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีหน่วยงานเฉพาะกิจที่ทำหน้าที่ให้การเลือกตั้งดำเนินไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม หน่วยงานดังกล่าวคือองค์กรกลางการเลือกตั้งและพบว่า การเลือกตั้งยังมีการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย กลโกงในการเลือกตั้งหรือเล่ห์เหลี่ยมในการเอาชนะการเลือกตั้งนั้น ย่อมได้รับการพัฒนาให้แยบยลและแนบเนียนยิ่งขึ้นในการเลือกตั้งแต่ละครั้งอย่างไรก็ตามเรื่องการซื้อเสียง-ขายเสียงดูเหมือนจะเป็นเรื่องใหญ่ที่ได้รับการกล่าวขวัญกันมากที่สุด (เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์, 2533 : 4) นอกจากนี้การไม่เป็นกลางของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยที่เป็นข่าวไปพัวพันกับการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมีการส่งย้ายข้าราชการออกจากพื้นที่ภายใน 24 ชม. สิ่งเหล่านี้ชี้

ให้เห็นถึงพฤติกรรมบางอย่างของเจ้าหน้าที่รัฐกับการเลือกตั้ง ดังนั้นความสำคัญของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมีขอบเขตที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ไขให้ปัญหาหมดไป

ความจำเป็นของการเลือกตั้งกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ขาดกันไม่ได้ หากการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามครรลองวิถีการปกครองประชาธิปไตยแล้วไซ้ ประเทศนั้นไม่ใช่ประชาธิปไตยที่แท้จริงและคุณภาพของรัฐบาลประเทศนั้นไม่มีศักยภาพ ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีประสิทธิผลในการจัดสรรผลประโยชน์ หรือสิ่งที่มีคุณค่าให้กับสังคมได้เพียงพอ ตามเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่ ประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กระบวนการเลือกตั้งเป็นการที่ประชาชนมอบอำนาจของตนที่พึงมีให้กับผู้แทน เพื่อทำหน้าที่แทนประชาชน ดังนั้น หากมีการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งเกิดขึ้นแล้วอำนาจที่ประชาชนมอบให้ผู้แทนของเขา อาจไม่ใช่ที่เกิดขึ้นมาตามความสมัครใจอย่างบริสุทธิ์ จึงเป็นอำนาจที่ทำลายการปกครองประชาธิปไตยและประเทศชาติ

ภูมิหลังของปัญหาวิจัย

ประเทศไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตย โดยคณะราษฎร เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นยังไม่เคยเกิดขึ้นเลย การเลือกตั้งเกิดขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งที่เรายอมรับและมักกล่าวอ้างกันว่าเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะการเลือกตั้งเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการถ่ายทอดอำนาจทางการเมืองของประชาชน ในฐานะเจ้าของอำนาจประชาธิปไตยให้แก่ผู้แทนที่จะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร (พงศธร จันทรแก้ว, 2535 : 2)

ทุกประเทศใช้ "การเลือกตั้ง" เป็นตัวกลางที่สำคัญ นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังทำหน้าที่เป็น "กลไกเชื่อมโยง" (linkage mechanism) เพื่อสะท้อนถึงทัศนคติของสาธารณชนต่อนโยบายของรัฐบาล และการเลือกตั้งยังมีบทบาททางอ้อมในการทำให้อำนาจของรัฐบาลเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย (สุรียันต์ จิรลักษณ์สุนทร, 2535 : 2)

ประเทศไทยการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมีเห็นอยู่ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง เมื่อ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 มีเงินสะพัดในการเลือกตั้งสูงถึง 17,000 ล้านบาท จากตัวเลขดังกล่าวทำให้เห็นว่าเงิน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกตั้ง รูปแบบการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมีมากมาย

ในอดีตการหาเสียงส่วนใหญ่เป็นการเคาะประตูบ้าน พูดคุย หาเสียงกับชาวบ้านหรือที่นิยมกันมากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นการปราศรัยหาเสียงตามจุดต่าง ๆ มีการพิมพ์ใบปลิวติดตามเสาไฟฟ้าและสถานีต่าง ๆ ต่อมาทำเป็นแผ่นป้ายโฆษณาขนาดต่าง ๆ แล้วแต่กำลังทรัพย์ แจกปฏิทินหรือแผ่นพับนโยบายของพรรค (เอกสารวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, 2533 : 64)

หลังจากปี พ.ศ. 2500 ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ซึ่งหมายถึงการลดบทบาทหรือการสูญเสียอำนาจของกลุ่มข้าราชการที่เคยครอบงำการเมือง การบริหารประเทศมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อนักธุรกิจระดับเก่าแก่มาเล่นการเมืองก็นำวิธีการแบบพ่อค้ามาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการตลาดและการกล้าได้กล้าเสีย กลุ่มนี้มีกำลังทรัพย์มหาศาลก็ย่อมได้เปรียบเป็นธรรมดา นักการเมืองที่มาจากกลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้อาจก้าวมาจากระดับท้องถิ่นมาก่อนมีทั้งเงินมีทั้งอิทธิพล โอกาสที่จะยกฐานะจากพ่อค้าระดับท้องถิ่นเข้ามาเป็น ส.ส. หรือจับปลัดจับพลูได้เป็นรัฐมนตรีก็มีอยู่บ้าง พฤติกรรมชั่วร้ายทวีความรุนแรงขึ้น เพราะการเมืองกลายเป็นธุรกิจโดยนักการเมือง "ลงทุน" ชื่อเสียงเพื่อให้ได้รับเลือกตั้ง ถึงจะมีตำแหน่งการเมืองหรือไม่ แต่ก็มีทาง"ถอนทุน" อยู่มาก แม้แต่ ส.ส. ฝ่ายค้านก็ถอนทุนได้ถมเถอ อย่างไรก็ตาม สุจิต บุญบงการ เคยพบว่า เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ใช่มีส่วนที่ทำให้ได้รับชัยชนะ กล่าวอีกนัยหนึ่งมีเงินแต่ไม่ใช่ไม่เป็นที่อยากหวังได้เป็นผู้แทน (เอกสารวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, 2533 : 5)

การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งที่ผ่านมาได้ปรากฏว่า มีการซื้อเสียงเลือกตั้งกันอย่างแพร่หลายในทุกๆระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นไปถึงระดับชาติในทุกพื้นที่ การเลือกตั้งด้วย อาจมีความแตกต่างถึงวิธีการ (method) ในแต่ละท้องถิ่น และวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) และลักษณะของระบบอุปถัมภ์ (patron-client) ของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งจึงเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ประเทศไทยพฤติกรรมการเลือกตั้งและการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในแต่ละภาคย่อมแตกต่างกัน การใช้เงินซื้อเสียงจะสะท้อนถึงเจตนาธรมย์อันบริสุทธิ์และโดยสมัครใจของประชาชนที่ประสงค์จะมอบอำนาจให้แก่ผู้ที่พวกเขาต้องการให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนหรือไม่ นอกจากนี้วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) แบบใดที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดการเลือกตั้ง ตลอดจนถึงรูปแบบต่าง ๆ ของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งแบบใดที่เอื้อต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง และความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดเลือกตั้งอย่างไร

ประเด็นการศึกษาข้างต้นเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้ศึกษามีความตั้งใจที่จะทำการศึกษามิติของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลง

คะแนน เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 เพื่อมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อการเมืองไทยในการเลือกตั้งโอกาสต่อไป

ภูมิหลังการเลือกตั้ง

จากการศึกษาการเมืองไทยที่ผ่านมาพบว่านับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จนถึงปัจจุบันประเทศไทยได้มีการเลือกตั้งทั่วไป (general election) รวม 18 ครั้งโดยนำเอาวิธีการเลือกตั้งทางอ้อม (indirect election) และวิธีการเลือกตั้งโดยตรง (direct election) มาใช้วิธีการเลือกตั้งทางอ้อมซึ่งประเทศไทยได้นำมาใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 เลือกผู้แทนตำบลก่อนและให้ผู้แทนตำบลทำการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นอีกต่อหนึ่งโดยถือเอาจำนวนราษฎร 200,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ส่วนการเลือกตั้งโดยตรงนั้นหมายถึงราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทำการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงโดยไม่ผ่านตัวแทนอื่นใดเลย

สำหรับวิธีการเลือกตั้งที่ใช้กันในประเทศไทยตั้งแต่มีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2475 เป็นต้นมา ก็มีทั้งวิธีรวมเขตจังหวัด และวิธีแบ่งเขตจังหวัดส่วนจำนวนราษฎรที่จะเป็นตัวกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมักจะมีการผันแปรไปบ้าง ตัวอย่างเช่นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 เป็นการเลือกตั้งทางอ้อมโดยวิธีแบ่งเขตแต่ละเขตให้เลือกผู้แทนราษฎรได้ 1 คน กำหนดจำนวนราษฎรไว้ 200,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน แต่ต่อจากนั้นมาในการเลือกตั้งครั้งที่ 7 จนถึงการเลือกตั้งครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ประเทศไทยก็ได้ใช้หลักการให้ใช้จำนวนราษฎร 150,000 คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน มาโดยตลอด (กรมล ทองธรรมชาติ, 2531 : 5)

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2480 เป็นการเลือกตั้งทางตรงคือราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนราษฎรเอง เป็นการเลือกตั้งโดยถือวิธีแบ่งเขตโดยที่แต่ละเขตให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคนและถือเอาจำนวนราษฎร 200,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีแบ่งเขต โดยให้แต่ละเขตเลือกผู้แทนราษฎรได้ 1 คน และถือเอาจำนวนราษฎร 200,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2489 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีแบ่งเขตแต่ละเขตให้เลือกผู้แทนราษฎรได้ 1 คน และถือเอาจำนวนราษฎร 200,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คนต่อมาที่มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2489 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มตามจำนวน พลเมืองตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

2489 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีแบ่งเขต แต่ละเขตมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน มีการเลือกตั้งเพิ่มจำนวน 47 จังหวัด การเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้มีผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก 82 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีรวมเขตโดยถือจังหวัดหนึ่งเป็นเขตการเลือกตั้งหนึ่ง และถือจำนวนราษฎร 200,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน ต่อมาเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2492 ได้มีการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งตามจำนวนพลเมืองตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีรวมเขตมีการเลือกตั้งเพิ่มจำนวน 19 จังหวัด การเลือกตั้งเพิ่มครั้งนี้ทำให้มีผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก 21 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีรวมเขต โดยถือเอาจังหวัดหนึ่งเป็นเขตการเลือกตั้งหนึ่งโดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีรวมเขตโดยถือจังหวัดหนึ่งเป็นเขตการเลือกตั้งหนึ่ง และถือจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2500 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีรวมเขตโดยถือจังหวัดหนึ่งเป็นเขตการเลือกตั้งหนึ่ง และถือจำนวนราษฎร 150,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน การเลือกตั้งครั้งนี้ได้ยึดถือหลักเกณฑ์เดียวกับการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 และ 7

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีรวมเขตโดยถือจังหวัดหนึ่งเป็นเขตการเลือกตั้งหนึ่ง และถือจำนวนราษฎร 150,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 6 ,7 และ 8

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขตและรวมเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 เป็นการเลือกตั้งทางตรง โดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขต และรวมเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 เป็นการเลือกตั้งทางตรง โดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขตและรวมเขตเลือกตั้งโดยแต่ละจังหวัด เช่นเดียวกัน

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 และ 11 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีการเลือกตั้งผสมระหว่างแบ่งเขตและรวมเขตเลือกตั้งเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10, 11 และ 12 ถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 เป็นการเลือกตั้งทางตรง โดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขต และรวมเขตเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 10, 11, 12 และ 13 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คนต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 เป็นการเลือกตั้งทางตรง โดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขตและรวมเขตเลือกตั้งเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 10-14 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 เป็นการเลือกตั้งทางตรง โดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขตและรวมเขตเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10-15 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 เป็นการเลือกตั้งทางตรง โดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขตและการรวมเขตเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10-16 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

การเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เป็นการเลือกตั้งทางตรงโดยวิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างการแบ่งเขตและรวมเขตเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10-17 โดยถือเอาจำนวนราษฎร 150,000 คน ต่อผู้แทนราษฎร 1 คน

ผลการศึกษาในงานของนักวิชาการได้แก่ สุจิต บุญบงการ, และพรศักดิ์ ผ่องแผ้วศึกษา พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 (สุจิต บุญบงการ : 2525) และศึกษาในลักษณะเดียวกัน เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 (สุจิต บุญบงการ : 2527) เป็นการนำเสนอผลงานด้านพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของคนไทย ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งด้วย ซึ่งบุคคลทั้งสองได้นำเสนอการศึกษาวิจัยในระดับภาพรวมของประเทศ

นอกจากนี้ผลงานดังกล่าวเป็นที่มาของการศึกษาเฉพาะกรณีได้แก่ งานของ กนก ปิณฑรวาณิช (2525) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 8 กรุงเทพมหานคร, จุฑาทิพย์ สุขรังสรรค์ (2529) ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร สุภชัย เอี่ยมละออ (2529) ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา, อุทัยวรรณ แก้วสะอาด (2530) ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจนครบาล เป็นต้น

จากลักษณะงานวิจัยข้างต้น ทำให้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งผลการศึกษาในแต่ละครั้งนั้น สามารถอธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยได้ในระดับหนึ่ง ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเลือกตั้งได้ทั้งหมดในทุกครั้งของการเลือกตั้งดังที่กล่าวมาแล้วว่า "การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งยังคงเป็นปัญหาและแนวโน้มจากอดีตที่ผ่านมา มีการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในอัตราที่สูงขึ้นมีรูปแบบมากขึ้น ซึ่งมีผลทำให้ระบบการเมืองเปลี่ยนไปด้วย "จากการศึกษาของ พงศธร จันทรแก้ว (2535) ได้ทำการศึกษา "ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ เงิน และหวัคະແນ ซึ่งทำให้เงินและหวัคະແນมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ สุริยพันธ์ จิรสัตย์สุนทร (2531) ได้ศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างหวัคະແນกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง" จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหวัคະແນกับผู้สมัครรับเลือกตั้งพบว่า ส่วนใหญ่แล้วเป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือเกื้อกูลแบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ทั้งก่อน และหลังการเลือกตั้ง

ดังที่ได้ทราบถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ผ่านมาจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พฤติกรรมประการหนึ่งที่สำคัญคือ การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการเลือกตั้งอย่างมาก การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง มีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย เช่น การซื้อเสียง, ความไม่เป็นกลางทางการเมืองของเจ้าหน้าที่รัฐ, การพนัน, การเลี้ยงอาหารจัดงานเลี้ยง, การใช้อิทธิพลข่มขู่ เป็นต้นเราอาจกล่าวได้ว่า การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งคือการโกงการเลือกตั้งนั่นเอง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมุ่งเน้นพยายามหาความสัมพันธ์ของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลงคะแนนบนพื้นฐานของการศึกษาความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และวัฒนธรรมทางการเมืองไทย เหตุใดจึงมีอิทธิพลกับการเลือกตั้งทุกครั้ง มีผู้ประเมินว่ามากกว่าร้อยละ 80 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการซื้อเสียงและทราบกันดีว่าประเด็นการซื้อเสียงนี้พบว่าทุกภาคหลายพื้นที่ของประเทศมีการซื้อคะแนนเสียงกันอย่างแพร่หลาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยอาศัยการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งที่ผ่านมาในอดีต ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนเสียง
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนเสียง
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความแตกต่างของช่องว่างระหว่างรายได้ประชาชนกับการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนเสียง
4. เพื่อศึกษาแนวทางการป้องกันและวิธีการแก้ไขการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนเสียง

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้จะนำไปกำหนดเป็นตัวแปรที่ศึกษาต่อไปให้เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย

กรอบแนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้วิจัยได้อาศัยทฤษฎีและแนวความคิดหลายอย่างประกอบกัน เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้สามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมอย่างทั่วถึง การศึกษาการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้วิจัยมีความคิดว่า น่าจะเกิดขึ้นจากทฤษฎีซึ่งพิจารณาตามแนวทฤษฎีดังนี้

1. ทฤษฎีความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ - ผู้ใต้อุปถัมภ์ (patron-client relation)

ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ ก็เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะของสังคมวิทยาที่คนเราเมื่ออยู่ด้วยกันในสังคมย่อมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระบบการเมืองไทยจึงวางอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลไม่ใช่หลักการหรือกฎระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม จึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองผู้นำจำเป็นต้องทำหน้าที่แบ่งปันจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มการเมืองย่อยต่างๆ ในสังกัดของตน ให้สมัครสมานสามัคคีและทำงานร่วมกันเพื่อความสำเร็จจึงเป็นต้นกำเนิดแห่งอำนาจและศักยภาพทางการเมืองของผู้นำ

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เป็นความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนและอาจจบสิ้นลงได้ทุกเวลา ขึ้นอยู่กับ "ผลประโยชน์" ซึ่งมักอยู่ในรูปของเงินทอง,

ตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้น การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง จึงเกิดขึ้นตามเงื่อนไขบริบทของความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์แนวหนึ่งได้

2. ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture)

ด้วยเหตุที่การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมการเมืองอย่างหนึ่งที่เป็นตัวชี้วัด (indicator) ถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมโดยที่นักวิชาการตะวันตกคือ Almond กับ Verba (Almond and Verba : 1965) ได้สรุปลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ 3 ประการ คือ

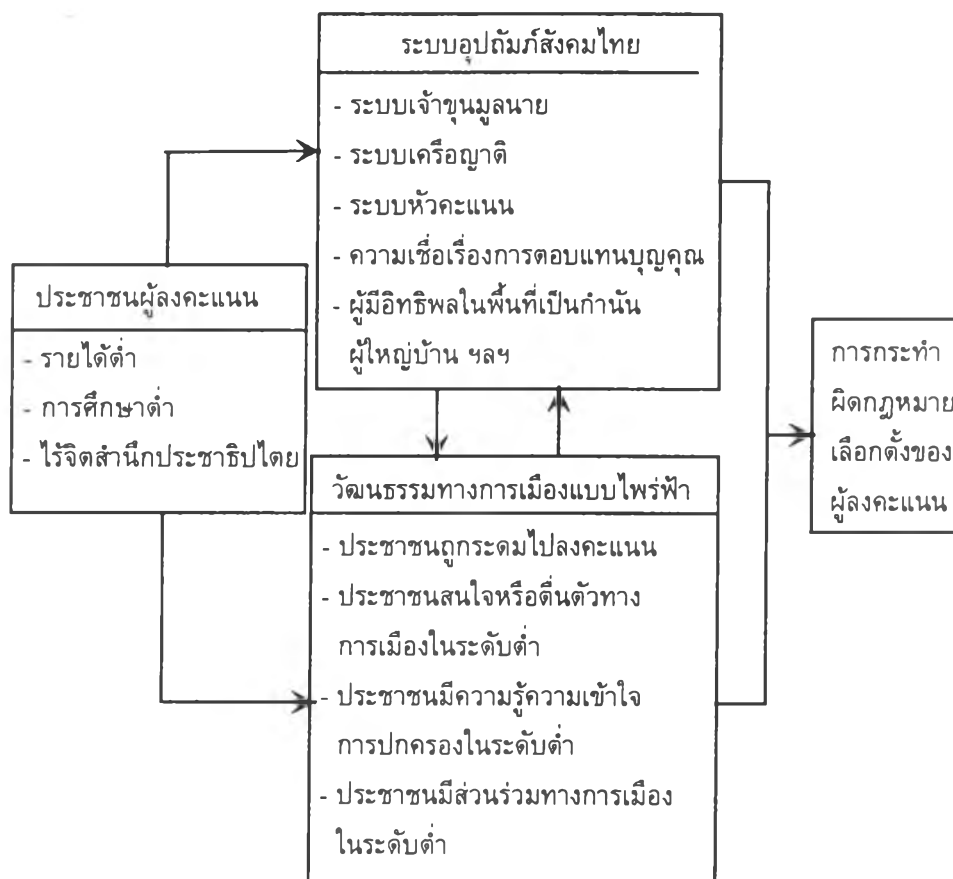
1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิม นั้นเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมดั้งเดิมซึ่งเป็นสังคมที่ไม่มีบทบาททางการเมืองในลักษณะการแบ่งงานกันทำกล่าวคือความรู้อย่างเข้าใจ และความผูกพันที่คนพึงมีต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ จึงไม่มี เช่น ไม่รู้ว่าใครเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่รู้ถึงระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ ไม่เรียกร้องต่อระบบการเมือง ไม่รู้จักกฎหมายหรือนโยบายใด ๆ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ล่าหลังที่สุด

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ในสังคมที่มีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ สมาชิกของสังคมจะมีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป เช่น รู้วันเลือกตั้ง รู้ว่าประเทศปกครองด้วยระบอบอะไรเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนข้อบังคับกฎหมายแต่พวกนี้จะไม่เรียกร้อง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถือว่าตนเองกับการเมืองอยู่คนละโลกการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจหรือบารมี ส่วนตนเป็นเพียงประชาชนซึ่งอยู่ใต้การบังคับบัญชา และมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม หมายถึง วัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่บรรดาสมาชิกต่างมีความรู้ ความเข้าใจมีความผูกพันต่อระบบการเมือง พวกนี้จะเรียกร้องหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ระบบการเมืองสนองต่อความต้องการของพวกเขา นั่นคือ คนในสังคมนี้จะมีความรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้ (political efficacy) นอกจากนี้ พวกนี้ยังรู้และเข้าใจในกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ เป็นอย่างดี เป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาธิปไตยสูง

ดังนั้น การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งเมื่อพิจารณาในแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแล้ว วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าที่ประชาชนมีพฤติกรรมเลือกตั้งแบบถูกระดมอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งในการทำให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งได้

การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง จึงตั้งบนเงื่อนไขตามทฤษฎีแนวคิดข้างต้นดังนั้น กรอบแนวคิดสามารถสร้างเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ประชาชนและปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง

เหตุผลแห่งการวิจัย

เหตุผลแห่งการวิจัย กล่าวคือเพื่อทำการศึกษาการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งบนพื้นฐานลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า อันเนื่องจากในอดีตการกระทำผิดการเลือกตั้งยังคงมีอิทธิพลและขยายผลไปทุกครั้งที่การเลือกตั้งจากสมัยเลือกตั้ง ดังนั้นในสภาพการณ์ปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องทำให้ระบบการเลือกตั้ง บริสุทธิ์ ยุติธรรมมากที่สุด อันเป็นแนวการพัฒนาประชาธิปไตย (democracy development) และการปฏิรูปการเมือง (political reform)

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวความคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

"ประชาชนผู้มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์สูง ผู้ซึ่งยึดมั่นในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าอย่างแนบแน่นและมีรายได้ต่ำ มักจะเป็นกลุ่มที่กระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ"

จากสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชาชนผู้มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับบุคคลอื่นสูง มักจะกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในอัตราที่สูงด้วย
2. ประชาชนผู้ยึดมั่นวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าอย่างแนบแน่น มักจะกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในอัตราที่สูง
3. ประชาชนกลุ่มยากจนมักจะกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง มากกว่าประชาชนกลุ่มร่ำรวย โดยในพื้นที่ที่มีช่องว่างของรายได้ประชากรที่แตกต่างกันมากก็จะมี การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษางานวิจัยการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ความสำคัญของการวิจัยเพื่อเข้าถึงสภาพปัญหาของระบบเลือกตั้งที่แท้จริงและมุ่งที่จะให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางรัฐศาสตร์ต่อไป โดยเฉพาะเรื่อง การซื้อขายเสียง ความไม่เป็นกลางทางการเมืองของเจ้าหน้าที่รัฐ อันเป็นประเด็นที่สำคัญของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง ทำอย่างไรจะขจัดให้หมดไป หรือมีมาตรการกฎหมายควบคุมได้ดีขึ้นอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าของสังคมไทย

นิยามศัพท์สำคัญ

เพื่อความเข้าใจในการศึกษาผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์ที่เกี่ยวข้อง และเป็นประเด็นหลักในการวิจัยในครั้งนี้ไว้เป็นสังเขป ดังนี้

การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ขัดกับกฎหมายเลือกตั้งอันมิชอบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีลักษณะไม่ตรงกับครรลองประชาธิปไตยอัน อากิ เช่น การซื้อขายเสียง - ขายเสียง, การไม่วางตัวเป็นกลางของเจ้าหน้าที่รัฐ (นายอำเภอ, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน), การใช้เงินหาเสียงเกิน 1 ล้านบาท เป็นต้น

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์แบบผู้ได้รับการอุปถัมภ์กับผู้อุปถัมภ์ในลักษณะต่างๆ กัน เช่น ผู้สมัครกับหัวหน้า, เจ้าหน้าที่รัฐกับผู้รับสมัคร ฯลฯ เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นหลักที่มีการจัดสรรผลประโยชน์กันและกัน

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า เป็นลักษณะของพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในสังคมที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย และไม่สามารถเข้าถึงอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง

ขอบข่ายและข้อจำกัด

การศึกษาเรื่อง "การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลงคะแนน" ซึ่งกระบวนการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งอยู่ในข้อจำกัดทางการวิจัยดังนี้

1. การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งจะกระทำการศึกษาแนวทางกฎหมายเลือกตั้งเป็นหลัก
2. การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง อยู่ภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยและวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย ตลอดจนถึงช่องว่างระหว่างรายได้ของผู้ลงคะแนน
3. การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในงานวิจัยนี้มีได้กล่าวหาพรรคการเมืองหนึ่งการเมืองใดหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง "การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" มีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า กับการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 โดยพิจารณาถึงรูปแบบต่างๆ ของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งเช่นการซื้อ-ขายเสียงในเชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทยมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เป็นต้น โดยที่ผู้วิจัยได้รับข้อมูลแบบสอบถามพฤติกรรมเลือกตั้งจากองค์กรกลางมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และประมวลผล ซึ่งเป็นลักษณะของแบบสอบถามเน้นไปในทางการซื้อขายเสียงและการไม่วางตัวเป็นกลางทางการเมืองของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลัก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในวงการเมืองตลอดจนถึงนักวิชาการผู้เกี่ยวข้องกับ การศึกษาครั้งนี้

2. วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวม 3 วิธี อันได้แก่

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (documentary) ซึ่งได้จากงานวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ, งานวิจัย, เอกสารองค์กรกลาง, บทความ, ข้อมูลการสถิติของกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น
2. การศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยที่ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากการเก็บข้อมูลพฤติกรรมการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538 ขององค์กรกลางฝ่ายวางแผนและวิเคราะห์งาน ซึ่งข้อมูลที่ได้มามีขอบเขตตรงเนื้อหาของวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าสัมพันธทดสอบสมมติฐานต่อไป
3. การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (interview) จะเป็นการเก็บข้อมูล ซึ่งได้จากบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีความรู้ความเข้าใจที่มีความชำนาญ และประสบการณ์ในกิจกรรมการเลือกตั้งทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

โครงสร้างของบทวิจัย

ในงานวิจัยชิ้นนี้จากการศึกษาปัญหาการกระทำผิดกฎหมายกิจการเลือกตั้ง โดยแบ่งเนื้อหาออก ดังนี้

บทที่ 1 จะกล่าวถึง บทนำ รูปแบบโครงร่างของงานวิจัยโดยกว้าง ๆ กล่าวถึงสมมติฐานการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นต้น

บทที่ 2 จะกล่าวถึง ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้อธิบายงานวิจัยการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง รวมทั้งทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

บทที่ 3 ว่าด้วยเรื่องระเบียบวิธีวิจัยเกี่ยวกับรายละเอียดของประชากรกลุ่มเป้าหมาย วิธีการเลือกกลุ่มประชากร วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

บทที่ 4 ส่วนที่ 1 ว่าด้วยการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติได้รับแบบสอบถามพฤติกรรมเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ขององค์กรกลาง เป็นแนวทางการวิจัย และส่วนที่ 2 ได้แก่ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องการเรื่องวิจัย เพื่อพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 5 เป็นการสรุปผลที่ได้จากการศึกษาและวิจัย พร้อมทั้งที่เสนอข้อเสนอแนะมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งให้น้อยลง.